

Jom Kipur – Ünnepi olvasmány

Idén ma este (2024. október 11. péntek) köszönt be és másnap estig tart a zsidó vallás legfontosabb, legszentebb és legnagyobb ünnepe, a Jom Kippur, az engesztelés napja.

„Ha ruhátlant láatsz, felruházod, ha éhezőt, megosztod véle kenyeredet.” Csak ezek után érdemes böjtölni, templomba menni, imádkozni.

Tóra olvasás délelőtt, Mózes III. 16: 1-34. Acháré Mot hetiszakaszából olvasnak részletet, jelentése: „Halála után”.

Áron két fia idegen tüzet vitt a **Szettek Szentélyébe** és ezért meghaltak. Ezután szólt az **Örökkévaló Mózeshez**, mondja el **Áronnak**, hogy ne mindenkor, csak egyszer egy évben lépjen be a főpap a függöny mögé, ahol a **Bizonyosság ládáját** őrzik. Lenvászon szent köntöst öltön, lenvászon süveget tegyen a fejére, mutassa be vétek áldozatát, hogy engesztelést nyerjen a maga, háza népe és Izrael számára. A továbbiakban részletezi az olvasmány az **Engesztelés napi szertartás menetét**. Leírja: **„Szombatok szombatja legyen nektek és sanyargassátok magatokat”**. Megtartva a parancsolatokat, mi is fehér köntösbe öltözünk **Jom Kippur napján** és **25 órás böjtöt** tartunk. Hasonlítani szeretnénk az **angyalokra**, ezért földi dolgokkal amennyire lehet, nem foglalkozunk, imádkozunk egész nap és **megbánjuk bűneinket**. A **Tórai olvasmányhoz** kapcsolódó **prófétai szakasz (Jesája, 57:14-21, 58:1-14)** arra **figyelmeztet**, hogy a **böjt** csak akkor **ér valamit**, ha **őszinte bűnbánattal, megbánással és jócselekedetekkel párosul**. **„Ha ruhátlant láatsz, felruházod, ha éhezőt, megosztod véle kenyeredet.”** Csak ezek után érdemes böjtölni, templomba menni, imádkozni.

Tóra olvasás délután, az **Ácháré Mot hetiszakasz** egy másik részletét olvassuk fel, (**Mózes III. 18:1-30**), amely az **erkölcsi tisztaságokról** szól. Itt részletezi a Tóra a **tiltott házasságot**, amely kizárja a **vérfertőzést** és a **fajtalanságot**. Meghatározza azon rokoni kapcsolatokat, amelyben szabad, s azokat, amelyekben tilos a házasság. Talán először a történelemben nagyon részletesen írja le a mindmáig érvényes, kívánatos és nemkívánatos kapcsolatokat. Az a tény, hogy mindezt a **szombatok szombatján olvassák**, jelzi, hogy vallásunk alaptétele a **tiszta erkölcs**.

Az olvasmányhoz kapcsolódó **prófétai szakasz** talán a legszebb irodalmi értékű alkotás, a **Jónás könyve**. **Jónás** nem akart **prófétálni**, nem ment **Ninivébe**, hogy kiáltson a népre. Hajóra szállt, és az ellenkező irányba **Társis** felé tartott. Nagy vihar kerekedett, és egy cethal visszavitte oda, ahonnan elindult. Ezután már elment **Ninivébe** és szavainak volt hatása: zsákruhát öltött a király és a nép, böjtöltek, megbánták bűneiket, és a város megmenekült. **Babits Mihály**, a kitűnő költő gyönyörű elbeszélő költeményben dolgozta fel a történetet. Munkája az írástudó **felelőségéről** szól, hogy **prófétálni**, hirdetni az igazságot akkor is kell, ha látszólag eredménytelen a vállalkozás, nem hallják meg az **Igét**, nem figyelnek a szóra, beszélni, kiáltani mégis kell, mert **„bűnösök közt cinkos, aki néma”**

Forrás: (Deutsch Gábor/ORZSE)

Chaim Shaul Glitzenstein: Az engesztelés napja

Az **ortodox rabbik** számára az egyik legnagyobb kihívás a közösségi munka során, hogy vigyázni kell, nehogy kezet fogjanak a nőekkel. Valahányszor olyan nővel találkoznak, aki nem ismeri az ortodox rabbikat és szokásaikat, azonnal kezet nyújtanak, és amikor a rabbi hagyja a nő kezét a levegőben lógni hosszú másodpercekig az igen kínos tud lenni. Természetesen a **rabbi** próbálja oldani a feszültséget és elmagyarázni, hogy ez vallási gyakorlat, és isten ments, hogy a nőekkel lenne baja, mégis sokan megsértődnek.

Nemrégiben egy új gondja lett a világnak, a korona vírus. Viszont ennek is van jó oldala, mégpedig az, hogy az emberek felhagytak a kézfogással. Az **Egészségügyi Minisztérium** tanácsa, hogy egyáltalán ne szorítsanak kezet, vagy ha annyira ragaszkodnak hozzá, adjanak ököl pacsit, vagy könyök pacsit egymásnak, de legjobb, ha semmilyen fizikai érintkezés sincs.

A betegségek megelőzésének legjobb módja a kézmosás. Ha egész évben a kézmosással foglalkozunk, akkor most **Jom Kipurkor** szintet lépünk, mert teljes testtel merülünk a **mikvébe**. **Jom Kipur** előestéjén még azok a zsidók is igyekeznek a **mikvébe**, akik az év többi napján nem szoktak megmerítkezni. A bűnbánat miatt is van ez, hiszen a **tsuva** során eldöntjük, hogy jobb emberekké válunk. Ugyanígy a betérésnél is, egy nem zsidó megy be a **mikvébe**, de a medencéből már új zsidóként lép ki. **Jom Kipurkor** a **mikvébe** merülés végén mind új emberként jövünk fel a víz alól.

Ez a mostani kor szokása, de a **Szentély** idejében a **kohen hagadol**, aki **Izrael** egész népéért imádkozott, és képviselte a népet, **Jom Kipur** napján ötször merült el a **mikvében**. Ez példátlan! Van, aki **Jom Kipur** előestéjén megy **mikvébe**, van, aki minden péntek este, a **hászidok** minden nap, de hogy valaki öt alkalommal egy nap alatt, ez nagyon fura.

A **kabala** szerint a léleknek öt neve van. **Nefes, Ruách, Nesama, Chaja, Jehida**. Úgy mondják, a lélek öt szintje létezik. Az első három nevet magában a **Tórában** is megtaláljuk, néha a **Nefest** említi, néha a másik neveket. A **kabala** tanításaiból ismerjük a maradék két nevet. A **kohen hagadol Jom Kipurkor** az egész nép képviselője volt. Minden alkalommal, amikor lemerült a **mikvében**, azzal a céllal tette, hogy az egész népnek a kollektív lelkét megtisztítsa, mind az öt szinten, egyre magasabb szinteket minden merüléssel. Ez az oka az ötszöri merülésnek. Ma már nincs **Szentély**, nincs **kohen hagadol**, nekünk magunknak kell imádkoznunk, és **mikvébe** is csak **Jom Kipur** előestéjén megyünk, tehát az ötös szám ma másképp jelenik meg a rítusban. Általában naponta háromszor imádkozunk, reggel, délután és este, szombatoként egyet még hozzáadunk. **Jom Kipurkor** viszont a szokásos három ima, a **jom tovért** és sábeszért szokásos plusz **Muszáf** ima mellé még hozzáadunk egy ötödiket, a záró imát is, mely megpecsételi a nagy és szent napot.

Ahogy a **mikvébe** merüléskor nagyon fontos, hogy az egész testünk a vízben legyen, ne lógjon ki kezünk, lábunk, de még az orrunk hegye sem, mert akkor nem sikerül a megtisztulás, ugyanúgy **Jom Kipurkor** is, amikor az imáinkban kérjük, hogy megtisztuljunk, nagyon figyelniük kell, hogy ne „**lógjon ki a lábunk**”, hanem teljesen benne legyünk az imádságban. Ugyanígy járjunk el a **micvával** is: teljes lényünk vegyen részt benne!

Rabbi Jonatan Sacks: Mózes érvénytelenít egy fogadalmat

A Kol Nidre, a Jom Kipur kezdetén elmondott ima egy rejtélybe burkolt rejtély, talán a legfurcsább szöveg, amely valaha is megragadta a vallásos képzeletet. Először is, ez egyáltalán nem egy ima. Még csak nem is gyónás. Ez egy száraz jogi formula a fogadalmak érvénytelenítésére. Arámi nyelven íródott. Nem említi Istent. Nem része az istentiszteletnek. Nem igényel zsinagógát. És a halachikus hatóságok nemzedékei helytelenítették, vagy legalábbis megkérdőjelezték.

Amikor először hallunk a Kol Nidréről, a nyolcadik században, már Rav Natronai Gaon ellenzi, az első a sok bölcs közül, aki az évszázadok során problémásnak találta. Szerinte nem lehet egy egész gyülekezet fogadalmát ilyen módon érvényteleníteni. Még ha lehetne is, nem szabadna, mivel ez arra készítheti az embereket, hogy könnyelműen bánjanak a fogadalmakkal. Ráadásul tíz nappal korábban, a Ros Hásáná előtti reggelen már történt fogadalmak érvénytelenítése. Ezt a Talmud kifejezetten megemlíti (**Nedárim 23b**). Jom Kipur napján történő érvénytelenítésről nem esik szó.

Rabbeinu Tam, Rási unokája, különösen kitartóan érvelt amellett, hogy a Kol Nidre nem lehet visszamenőleges hatályú. Nem vonatkozhat a már letett fogadalmakra. Ez csak a jövőbeni fogadalmak megelőző minősítése lehet. Ennek megfelelően ragaszkodott a megfogalmazásának megváltoztatásához, hogy a Kol Nidre ne a tavalyi fogadalmakra vonatkozzon, hanem az idejévé váló jövőre.

A Kol Nidre azonban - talán éppen emiatt - ellenséges érzelmeket váltott ki a nem zsidók részéről, akik szerint ez azt mutatja, hogy a zsidók nem érzik kötelességüknek az ígéreteik betartását, mivel az év legszentebb éjszakáján megszegik azokat. Hiába hangsúlyozták többször is, hogy a Kol Nidre csak az Isten és köztünk tett fogadalmakra vonatkozik, nem pedig a köztünk és embertársaink között tettekre. Az egész középkorban, és egyes helyeken egészen a XVIII. századig, a nem zsidókkal folytatott perekben a zsidók eme aggodalom miatt kénytelenek voltak egy különleges esküt, a More Judaicát letenni.

Voltak tehát közösségi és halachikus okok arra, hogy ne mondjuk el a Kol Nidret, mégis túlélte minden kételyt és aggályt. Továbbra is ez a nap áhítatának és ünnepélyességének kvintesszenciális kifejezése. Csökkenetlen ereje minden nyilvánvaló magyarázatnak ellentmond. Valahogy úgy tűnik, hogy valami nagyobb dologra mutat, mint ami önmagánál nagyobb, akár a zsidó történelemben, akár a zsidó lélek belső szívdobbanásában.

Több történész szerint a pátozát a kereszténységre vagy az iszlámra való erőszakos áttérés jelenségéből nyerte, amely a középkorban több helyen is előfordult, leginkább Spanyolországban és Portugáliában a XIV. és XV. században. A zsidókat választás elé állították: vagy áttérnek, vagy üldöztetést szenvednek. Néha az volt a válasz: térjenek át vagy kiutasítják őket. Néha még az is előfordult, hogy: térjetekek át vagy haljatok meg. Néhány zsidó meg is tért. Őket héberül anusimnak (kényszer alatt cselekvő emberek) nevezték. Spanyolul conversosnak, vagy megvetően marranosnak (disznók) nevezték őket.

Sokan közülük titokban maradtak zsidók, és évente egyszer, Jom Kipur éjszakáján titokban eljutottak a zsinagógába, hogy feloldozást kérjenek a fogadalmuk alól, hogy más hitet fogadjanak el, azzal a kényszerítő indokkal, hogy nem volt más választásuk. Számukra a zsinagógába járás olyan volt, mint a hazatérés, a tesuvah gyökeres jelentése.

Rabbi Jonatan Sacks: Mózes érvénytelenít egy fogadalmat

Ezzel a hipotézissel nyilvánvaló problémák vannak. Először is, a Kol Nidre már több évszázaddal a kényszerű áttérések kora előtt is létezett. Így Joseph S. Bloch történész azt javasolta, hogy a Kol Nidre a zsidók sokkal korábbi keresztény zsidóüldözéséből eredhetett a vizigót Spanyolországban, amikor 613-ban Sisebur rendeletet adott ki, hogy minden zsidónak vagy meg kell térnie, vagy ki kell üzni, megelőzve az 1492-es spanyol kiűzetést. Még így is valószínűtlen, hogy a conversók vállalták volna annak kockázatát, hogy felfedezik őket a zsidó vallás gyakorlásában. Ha ezt megtették volna az inkvizíció évszázadai alatt, akkor a kínzást, a bírósági tárgyalást és a halált kockáztatták volna. Ráadásul a Kol Nidre szövege nem tesz semmilyen utalást, még ha csak burkoltan is, megtérésre, visszatérésre, identitásra vagy vezeklésre. Egyszerűen csak a fogadalmak érvénytelenítéséről van szó. Tehát az elméletek, ahogyan állnak, nem elégítik ki.

Lehet azonban, hogy a Kol Nidre teljesen más jelentéssel bír, amely az e heti parasa egy figyelemre méltó rabbinikus értelmezéséből ered. A kapcsolat közte és a Jom Kipur között a következő: kevesebb mint hat héttel a Sínai-hegyi nagy kinyilatkoztatás után az izraeliták elkövezték azt a megbocsáthatatlannak tűnő bűnt, hogy aranyborjút készítettek. Mózes többször imádkozott a bocsánatért, és végül elnyerte azt, amikor Tisrój tizedikén új táblákkal szállt le a Sínai-hegyről, hogy felváltja azokat, amelyeket a bűnük miatt haragjában összetört. Tisrei tizedike később Jom Kippur, az engesztelés napja lett, annak a pillanatnak emlékére, amikor az izraeliták meglátták Mózes az új táblákkal, és tudták, hogy megbocsátást nyertek.

Mózes imái, ahogyan a Tórában fel van jegyezve, merészek. De a Midrás még merészebbé teszi őket. A Mózes imáját bevezető szöveg a következő héber szavakkal kezdődik: Vájechal Móse (2Mózes 32:11). Általában ezeket úgy fordítják, hogy „Mózes könyörgött, esedezett, esedezett, esedezett, vagy megpróbálta megbékíteni” Istent. Azonban ugyanezt az ígét használják egy fogadalom érvénytelenítésének vagy megszegésének kontextusában is (4Mózes 30:3). Ezen az alapon a bölcsek egy igazán figyelemre méltó értelmezést terjesztettek elő:

(Vájechal Moshe azt jelenti) „Mózes felmentette Istent a fogadalma alól”. Amikor az izraeliták elkészítették az Aranyborjút, Mózes megpróbálta meggyőzni Istent, hogy bocsásson meg nekik, de Isten azt mondta: „Én már megfogadtam, hogy aki az Úron kívül más istennek áldoz, azt meg kell büntetni (2Mózes 22:19). Nem vonhatom vissza, amit mondtam”. Mózes így válaszolt: „A világmindenség Ura, Te adtad nekem a hatalmat, hogy érvénytelenítsem az esküt, mert azt tanítottad nekem, hogy aki esküt tesz, nem szegheti meg a szavát, de egy tudós feloldozhatja. Ezennel feloldozlak téged esküd alól” (rövidítve: 2Mózes Rabbá 43:4).

A bölcsek szerint az isteni megbocsátás eredeti aktusa, amelyen a Jom Kipur alapul, egy fogadalom érvénytelenítésével jött létre, amikor Mózes érvénytelenítette Isten fogadalmát. A Bölcsek a következő verset: „Akkor az Örökkévaló elállt attól a gonosztól, amit népének szánt” (2Mózes 32:14) úgy értelmezték, hogy Isten megbánását fejezte ki a fogadalom miatt, amit tett - ami előfeltétele annak, hogy egy fogadalmat érvénytelenítsenek.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Rabbi Jonatan Sacks: Mózes érvénytelenít egy fogadalmat

Miért bánna meg Isten, hogy megbánta elhatározását, hogy megbünteti a népet a bűnükért? Erre egy másik Midrás egy hasonlóan radikális választ ad. A 61. zsoltár nyitószava a **la-menatzeach**. Amikor ez a szó megjelenik a **zsoltárookban**, általában azt jelenti: „**A karmesternek vagy kórusvezetőnek**”. A **Bölcsek** azonban úgy értelmezték, hogy „**A győztesnek**”, vagyis **Istennek**, és ezt a **megdöbbentő kommentárt fűzték hozzá**:

A **Győztesre**, aki igyekezett **legyőzni**, ahogyan azt mondják (**Ézsaiás 57:16**): „**Nem vádolom őket örökké, és nem haragszom mindig, mert akkor elájulnának miattam - éppen az a nép, amelyet én teremtettem**”. Ne így olvassuk, hanem így: „**Azért vádolok, hogy legyőzzék őket**”. **Hogyan így?** Így szólt a **Szent, áldott legyen Ő**: „**Amikor győzök, veszítek, és amikor veszítek, győzök. Legyőztem az özönvíz nemzedékét, de nem veszítettem ezáltal, mert elpusztítottam saját teremtésemet, ahogyan írja (1Mózes 7:23): „Minden élőlény eltöröltetett a föld színéről”**. Ugyanez történt a **Bábel tornyának nemzedékével és Szodoma népével is**. De **Móse napjaiban**, aki **legyőzött Engem** (azzal, hogy **rábeszélte Engem, hogy bocsássak meg az izraelitáknak, akiknek megesküdtem, hogy elpusztítom őket**), **nyertem**, mert **nem pusztítottam el Izraelt**.

Isten azt akarja, hogy megbocsátása felülírja igazságosságát, mert a szigorú igazságszolgáltatás árt az emberiségnek, az emberiség pedig **Isten teremtménye**, és az **Ő képmását** hordozza. Ezért **bánta meg fogadalmát**, és ezért engedte meg **Mózesnek**, hogy **érvénytelenítse azt**. Ezért van a **Kol Nidrenek** olyan ereje, amilyen ereje van. Mert **felidézi az izraeliták legsúlyosabb bűnét**, az **Aranyborjút**, és a **megbocsátást**, amely akkor fejeződött be, amikor **Mózes leszállt a hegyről az új táblákkal Tisrél 10-én, amelynek évfordulója Jom Kipur**. A **megbocsátás Mózes merész imájának eredménye** volt, amelyet a bölcsek a fogadalmak érvénytelenítésének aktusaként értelmeztek. Ezért **Kol Nidre**, a **fogadalmak érvénytelenítésének formulája**.

A **Kol Nidre** erejének kevésbé van köze a kényszerű megtérésekhez, mint inkább a **hetiszakaszban leírt pillanatra való emlékezéshez**, amikor **Mózes imában állt Isten elé, és elérte a nép megbocsátását: az első alkalom, amikor az egész népnek megbocsátottak a bűneik súlyossága ellenére**. A **Jom Kipur-i Muszáf alatt részletesen leírjuk a második Jom Kipurt: a főpap, Áron szolgálatát, ahogyan azt a Vájikra 16. fejezetében leírtuk**. A **Kol Nidre** alkalmával azonban **felidézzük az első Jom Kipurt, amikor Mózes érvénytelenítette a Mindenható fogadalmát, hagyva, hogy könyörülete felülírja igazságosságát, ami minden isteni megbocsátás alapja**.

Hiszem, hogy mindig arra kell törekednünk, hogy teljesítsük ígéreteinket. Ha nem tartjuk be a szavunkat, végül elveszítjük a szabadságunkat. De ha választhatunk az igazságosság és a megbocsátás között, a megbocsátást válasszuk. Ha megbocsátunk, és méltóak vagyunk arra, hogy megbocsássanak nekünk, akkor megszabadulunk a múltunktól, amit megbántunk, és egy jobb jövőt építhetünk.

כתיבה וחימה טובה!

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

XXIX. RÉSZ

5. §. Ne aludjon se a hasán, se a hátán fekve, hanem az oldalán. Az éjszaka kezdetén a **bal**, később a **jobb** oldalon. Ne aludjon evés után, hanem várjon 3-4 órát. Ne aludjon nappal.

6. §. Olyan dolgokat, amelyek hasmenést okoznak, mint pl. a **szőlő, füge, eper, körte, görög-dinnye**, mindenféle **tök és uborka** – **étkezés előtt** ajánlatos **fogyasztani** és nem **összekeverve** az étellel. Ezzel szemben, ami **székrekedést** okoz, mint pl. a **gránátalma, birsalma, alma, vadkörte** – ezeket **együtt lehet enni** az étellel, de ne egyen sokat belőlük.

A fürdés rendje

7. §. Ha valaki **csirke** és **marhahúst** akar enni egyetlen **étkezés során** – egye előbb a csirkét. Ha **tojást** és **csirkehúst** – **előbb egye a tojást**. Ha **bárányhúst** és **marhahúst** – akkor **előbb a bárányhúst**. **Mindig a könnyebbet kell előbb enni** és csak aztán a **nehezebbet** (mivel az **lassabban emésztődik**).

8. §. **Nyáron hideg ételeket** ajánlatos enni és ne **használjon sok fűszert**, de **ecetet használjon**. Ezzel szemben **télen meleg ételeket egyen** és sok **fűszert használjon (ami melegít)**. Egyen egy **kevés mustárt** és **chilit (erős fűszernövény)**. Ezt az étrendet tartsa szem előtt, a hideg és meleg évszakokban, minden vidéken a körülményeknek megfelelően.

9. §. Vannak nagyon egészségtelen ételek, ezért ajánlatos az embernek távol tartani tőlük magát. Ilyen pl. a nagy, avas, sózott hal, az állott **sózott túró**, mindenféle **gombák** és a régi [**vagyis nem friss**] **sózott hús**; **bor a prэшázból (azaz újbor)**, valamint minden olyan étel, aminek **szaga** van. **Étel**, aminek **rossz, kesernyés szaga** van – olyan a testnek, mint a **halálos méreg**.

Vannak olyan ételek, amik szintén nem egészségesek, de nem olyan mértékben, mint e fentebb említettek. Ezért logikus, hogy az ember csak keveset fogyasszon belőlük és azt is csak időnként, de ne szokjon rájuk olyannyira, hogy étrendjének szerves részét képezzék, vagy pedig gyakran egye őket. Ilyenek a nagy (**tengeri?**) halak, valamint tej és tejtermékek **24 órával azután**, hogy kifejték a tejet; **öreg marhák**, nagy (és **öreg**) **bakkecskék húsa**, valamint a **bab**, a **lencse** és a **szappír (hüvelyes-féle)**, a zabkenyér, a (**nyers**) **káposzta**, a **póréhagyma**, a **hagyma**, a **fokhagyma**, a **mustár**, a **reték** – ezek mind **egészségtelenek** és ennél fogva nem érdemes belőlük enni, legfeljebb egy keveset és azt is télen. **Nyáron egyáltalán nem**. A **babfélék** és a **lencse** – ne egyen belőlük se télen. se nyáron. A **tököfélékből** – **nyáron** lehet enni.

10. §. Aztán vannak ételek, amik szintén rosszak (**nehezek**), de nem annyira, mint az előbb említettek. Ezek a **kacsafélék**, a **fiatal galambok**, az **olajban pirított kenyér**, vagy az **olajban dagasztott kenyér**, vagy a **finom nullásliszt**, a **hallé** és **kocsonya** – nem ajánlatos ezekből sokat enni, és az okos ember leküzdí vágyait és nem fogyaszt ezekből egyáltalán, csak ha orvosi szempontból kénytelen. Az olyan embert, aki leküzdí vágyait – „**hős**” -nek nevezik.

11. §. Tartsa vissza magát az ember a fák gyümölcsseinek élvezetétől és ne egyen belőlük sokat – még aszalva sem, hát még frissen. **Ha éretlenül eszi őket** – ez olyan, **mint kard a testnek**. A szentjánoskenyér nagyon egészségtelen, a savanykás gyümölcsök rosszak és ne egyen belőlük csak egy keveset, nyáron és meleg égtájakon.

Folytatjuk...

EMBERBARÁT HETILAP

NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA

,NAGYFUVAROS UTCAI ZSINAGÓGA

2024. OKTÓBER

ŐSZI NAGYÜNNEPI IMAREND

ב"ה

1.	kedd		6,30	18,15	28.	ELUL
2.	szerda	SZLICHOT EREV ROS HÁSÁNÁ ⚡ 18,02	6,30	18,00	29.	
3.	csütörtök	ROS HÁSÁNÁ 1. ⚡ 19,04	8,00	18,00	1.	TISRÍ
4.	péntek	ROS HÁSÁNÁ 2. ⚡ 17,58	8,00	18,00	2.	
5.	szombat	HÁAZINU SABBAT SUVÓ Vége: 19,00	8,00	17,45	3.	
6.	vasárnap	GEDÁLJÁ BÖJTJE Vége: 18,43 SZLICHOT	7,00	18,00	4.	
7.	hétfő	SZLICHOT	6,30	18,00	5.	
8.	kedd	SZLICHOT	6,30	18,00	6.	
9.	szerda	SZLICHOT	6,30	18,00	7.	
10.	csütörtök	SZLICHOT	6,30	18,00	8.	
11.	péntek	SZLICHOT Mincha ima: 13,00 EREV JOM KIPPUR ⚡ 17,44	6,30	18,00	9.	
12.	szombat	JOM KIPPUR <u>MÁZKÍR</u> kb.: 12,00 NILE: 17,30 Vége: 18,47	8,00		10.	
13.	vasárnap		8,00	17,45	11.	
14.	hétfő		7,00	17,45	12.	
15.	kedd		7,00	17,45	13.	
16.	szerda	EREV SZUKKOT ⚡ 17,35	7,00	17,30	14.	
17.	csütörtök	SZUKKOT 1. ⚡ 18,38	8,00	17,30	15.	
18.	péntek	SZUKKOT 2. ⚡ 17,31	8,00	17,30	16.	
19.	szombat	FÉLÜNNEP 1. Vége: 18,34	8,00	17,15	17.	
20.	vasárnap	FÉLÜNNEP 2.	8,00	17,30	18.	
21.	hétfő	FÉLÜNNEP 3.	7,00	17,30	19.	
22.	kedd	FÉLÜNNEP 4.	7,00	17,30	20.	
23.	szerda	HOSÁNÁ RÁBÁ ⚡ 17,22	8,00	17,30	21.	
24.	csütörtök	SMINI ÁCERET <u>MÁZKÍR</u> KB.: 9,30 ⚡ 18,26 ESTE: Tórai körmenet	8,00	17,30	22.	
25.	péntek	SZIMCHÁT TORÁ ⚡ 17,19	8,00	17,30	23.	
26.	szombat	BERÉSIT Újhold hirdetés Vége: 18,23	8,00	17,15	24.	
27.	vasárnap	<i>Téli időszámítás kezdete</i>	8,00	16,00	25.	
28.	hétfő		7,00	16,00	26.	
29.	kedd		7,00	16,00	27.	
30.	szerda		7,00	16,00	28.	
31.	csütörtök		7,00	16,00	29.	

Ismeretlen zsidók nyomában XCVIII. Goldstein Géza

Goldstein (művésznevén Steinhardt) Géza (1873–1944) magas termetével, karakteres arcával és egyéni hangjával az egyik legismertebb alakja volt a pesti mulatók világának. Asszimilálódott zsidó volt, aki kissé pikírt hangnemen beszélt a zsidókról.

1873. augusztus 9-én, a felvidéki Léván született Goldstein Lipót és Hochberger Teodóra gyermekeként. A gimnáziumot nem fejezte be, mert az édesapja betegsége miatt nem tudták fizetni a tandíjat. A fővárosban irodai pénztárban dolgozott. Sokat járt színházba, szórakozóhelyekre. Végül beállt színésznek. Ezért használta a művésznevet. (Családi nevét, hogy a dolog még bonyolultabb legyen, 1919-ben Szekeresre magyarosította.) Színiiskolát nem végzett, orfeumokban lépett fel. A fiatal komikus több színházat is nyitott Pesten, nagy sikerrel, telt házas közönséggel mentek az esték. Rövidesen bérházat építtetett az Alsóerdősor utcában családjának, gyermekei ott születtek.

1890-ben bemutatkozott Rott Sándornak, az akkori Rostély utcában működő Foliès Caprice főrendezőjének, akinek megtetszett az ifjú örökké vidám arca, és leszerződött. 1900. február 11-én, Budapesten, a Terézvárosban vette feleségül Pollák Gizella „népénekesnőt”. Ekkor költözött az Izabella utca 52-be, onnan a szép, új, szecessziós bérházba az Alsóerdősor utca 8-ban. Ezt ma Steinhardt-udvarként ismerjük. 1908-ban saját vállalkozásba kezdett, s megnyitotta a Rákóczi úton a Steinhardt-mulatót, amelyet 10 évig sikerrel vezetett. 1917-ben bevonult katonának és az első világháború után régi riválisával, Rott Sándorral társulva, 10 évig vezette a Révai utcában a *Kis Komédiát*, a volt Foliès Capricet. Idővel a németről áttért a magyar nyelvű előadásra és az általa kultivált és német nyelven bevezetett műfajt magyarul is népszerűsítette, ám az egyenlenség megszűntette a kedvelt kis színpadot. Steinhardt ekkor egy időre visszavonult a színpadtól és a film felé fordult, de szinte minden filmje bukás lett. Amikor a felesége meghalt, ismét megnősült, a híres fotográfus, Escher Károly hűgát, Escher Mária Teréziát vette el. Tőle született 1918-ban lánya, Szekeres Magda, majd 1921-ben fia, Szekeres György. Szekeres Magda szintén színészpályára lépett. Hatalmas tehetségnek tartották, de karrierjét derékba törték a zsidótörvények. Szekeres Magda Alpár József zsidó származású színészhez ment férjhez. A zsidótörvények miatt megtört karrierje 1945 után már nem ívelt fel. Alpár József testvére, Alpár Gitta fényes karriert futott be énekesnőként először Berlinben, idehaza, majd az Egyesült Államokban.

Budapest viszonylatban is kiemelkedő szépségű épület az VII. kerület Alsóerdősor utca 8. alatt őrzi a művész emlékét. Az utolsó pillanatban épült, amikor bevételeiből egy színész befektetésképpen bérházat tudott építtetni. A legfelső szint alatt, a homlokzaton nagy betűvel van kiírva: STEINHARDT-UDVAR. A filmtörténész Lajta Andor ezzel a címmel írt cikket róla: *Egy színész álma, avagy mesélő, mesés ház ott, ahol sosem várnád*. Szórakoztatott, nevetetett elhivatottan, akkor is, ha ő maga a depresszióval kínlódott, szorongott. Amikor egyszer orvoshoz fordult Szekeres néven, a Steinhardt-mulatóba küldték gyógyulni. Ezt le is írta! Ennél nagyobb dicsőretet művész nemigen kaphat. 1930 októberében az Akácfa utcában újból egy kis színházat nyitott, amely nívós előadásaival újra megszerezte neki régi népszerűségét, s így szép reményekkel küzdött meg a nehéz gazdasági viszonyokkal. Steinhardt 1934-ben Rejtő Jenő darabjában, a Tulipán egy szerepében lépett fel a Teréz körüti színpadon Rott Sándorral és Salamon Bélával közösen. 1938 után Steinhardt Géza is szerepelt a zsidótörvények által eltiltott színészek listáján. 1940-ben a Bimbó utcába költöztek, a Rózsadombra. Steinhardt Gézát és feleségét a Kapás utcai nyilasházban gyilkolták meg. Lévai Jenő újságíró is felismerte az exhumálás során. Goldstein-Szekeres (Steinhardt) Gézának élnek gyermekei leszármazottjai, az unokái, déd- és ükunokái. Lemezei ma is elérhetőek a világhálón.

Forrás: (wikipedia)

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

XXVIII. rész

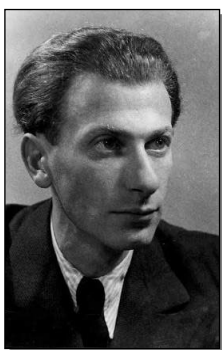
1944. október 05. - 1944. október 11. között

1944. október 5. Angol csapatok szállnak partra Görögországban. Szálasi átadta Kurt Hallernak a hatalomátvétellel, a kormányzó lemondásával, és a német-magyar viszony rendezésével kapcsolatos elképzeléseit. Eszerint, a hatalomátvétel során az új kormány vagy Horthy Miklós által lett volna kinevezve, majd utána mondott volna le, vagy lemondása után a kormányzói jogkörrel felruházott miniszterelnök által. Északon, a Kárpátok hágóinál folyó harcokban a magyar ejtőernyős vadászok ellentámadásuk során ismét megsemmisítettek egy szovjet zászlóaljot. A Békés megyei Dobozen Boldizsár János csendőrőrmester parancsnoksága alatt 5 csendőr 20 romát gyilkolt meg. Szorosan egymás mellé állították az embereket és kézigránáttal, gépfegyverrel pusztították el őket. Volt köztük egy várandós asszony is.

1944. október 6. A Borból evakuált munkaszolgálatosok első csoportja elérte Cservenkát. Mintegy 800-an Zombor felé vonultak tovább sváb SS-legények és bosnyák usz-tasák kíséretében. A Cservenkán maradók őrzését egy SS-egység vette át, és a helyi téglagyárban szállásolták el őket. Bakay Szilárd altábornagynak tudomására jutott, hogy a németek felbujtották a nyilasokat egy puccsra, de azok, látva intézkedéseit, meghátráltak. Úgy vélte, hogy újra fognak próbálkozni, ezért az addigi intézkedéseken nem kívánt változtatni. A németek kiűrtették a Duklai szorost. 160 kilométeres arcvonalon megindult a szovjet támadás. Estére Komádinál elérték a Sebes-Köröst, a 7. gépesített-hadtest pedig 70 kilométeres előretöréssel Endrődnél és Gyománál kijutott a Körösök összefolyásához.

1944. október 7. A Cservenkán maradt munkaszolgálatosokat egész nap kínozták az őrzésükre rendelt SS-legénység. Éjfél előtt rájuk parancsoltak, adják át minden értéküket, majd 20-30 fős csoportokban egy hatalmas gödörhöz vitték őket. Itt hajnali négyig tartott az öldöklés, melynek több mint 700-an estek áldozatául. A túlélőket Baja felé hajtották. Útközben is folytatódott az atrocitás. Néhány munkaszolgálatosnak sikerült elszöknie, de a többség Bergen-Belsenbe, Buchenwaldba, Dachaubá, Flossenburgba, Sachsenhausenbe, Oranienburgba került. 1943-ban és 1944-ben a Bor környéki rézbányákban mintegy 6000 magyar munkaszolgálatost dolgoztattak. A súlyos élet- és munkakörülmények, valamint a keretlegénység kegyetlenkedései következtében sokan életüket veszítették. Az 1944 ősztől megkezdett kiűrés során a foglyokat gyalogmenetben hajtották Magyarországon keresztül Németországba. Útközben tömeges kivégzések voltak. Később a magyarországi Abdán lőtték agyon Radnóti Miklós magyar költőt, aki második Razglednicáját Cservenkán írta, 1944. október 6-án. Fogolylázadás tört ki Auschwitz-Birkenauban. A lázadás előkészítésében és végrehajtásában résztvett a Marosvásárhelyről deportált Goldstein Sándor, akinek sikerült megmenekülnie.

1944. október 8. A Panzerfaust-akció keretében Hajnalban Budapesten a németek elrabolták Bakay Szilárdot, a budapesti hadtest parancsnokát, a nála lévő iratokkal együtt, aki a „kiugrás” magyar katonai biztosításának előkészületeit irányította. Késő este Molotov a három nagyhatalom nevében átadta a magyar fegyverszüneti küldöttségnek, az előzetes fegyverszüneti feltételek

Dr. Goldberger Tamás: 80 éve történt

XXVIII. rész

szövegét orosz és francia nyelven. A debreceni páncéloscsata során a szovjet csapatok Szentestől északra és délre átlépték a Tiszát.

1944. október 9. Megalakult a Törvényhozók Nemzeti Szövetsége a Magyar Élet Pártja, az Erdélyi Párt, a Magyar Megújulás Pártja, a Nyilaskeresztes Párt, a Nemzeti Szocialista Front és a Magyarországi Németek, valamint néhány kisebb párt képviselőiből. Elnöke Szász Lajos, társelnöke Jaross Andor, ügyvezető alelnöke Rajniss Ferenc, alelnöke Szöllösi Jenő lettek. A tömörülés célja az volt, hogy politikai támogatást adjon a német segítséggel készülő nyilas államcsínynek és szembeszegüljön a háborúból való kilépéssel. Shvoy Kálmán naplóbejegyzése: „*a Tiszán nem keltek át az oroszok, csak Újszegeden, s a Tiszán túl vannak... - És még vannak olyan állatok, akik tovább akarnak harcolni, s nem akarják belátni, hogy a németek becsapnak, segítséget nem adnak, magunkra hagynak, s a végén egy éjjel angolosan eltávozva, minket bennhagynak a pácban. Micsoda rövidlátó, gyatra kormány! És a magyar kormány tovább harcol, tovább hív be embereket. Hajmeresztő és kétségbeejtő. Ezek gazemberek!*”

1944. október 10. A szűk körű *koronatanácsi ülésen elfogadták az előzetes fegyverszüneti feltételeket.* Veesenmayer jelentette Ribbentropnak, hogy a *magyar kormány nem hajlandó folytatni a zsidók deportálását.* Egy *szovjet zászlóalj behatolt Debrecenbe.* A *18. szovjet harckocsi hadtest egészen Kecskemét széléig jutott.* Shvoy Kálmán naplóbejegyzése: „*A palota előtt menekülő SS pol. kocsik és egy asszony 2 gyerekekkel Kecskemétről, aki riasztó híreket mesélt, így pl. Kecskeméttől 25 km-re voltak az oroszok, amikor eljöttek, a magyar katonák semmi ellenállást nem fejtenek ki, tisztjeikkel szemben agresszív lépnek fel, az oroszok őrült iramban törnek előre...Menekülés óriási méreteket ölt és nincs szervezve. Székesfehérvárra is begyömészölnék mindent, anélkül, hogy tudnák, van-e hely vagy nincs. Fejetlenség az egész vonalon!*”.

1944. október 11. Horthy Miklós kormányzó megbízottai Moszkvában 19 óra 57 perckor aláírták az előzetes fegyverszüneti megállapodást. SS-katonák és nyilasok a kiskunhalasi vasútállomáson a 101/322. számú munkaszolgálatos-század 11 tagját végezték ki, mert fejadagjukat egy másik vonaton tartózkodó menekültekkel megosztották. A meggyilkoltak között volt Örkényi Strasser István, a neves szobrász. A szovjet csapatok bevonultak Kolozsvárra, ahol ekkor mindössze 50-60 zsidó lakott. A Debrecenbe előző napon behatolt szovjet zászlóalj déli irányban kitört a városból. Shvoy Kálmán naplóbejegyzése: "Rengeteg a menekült, teljes a fejetlenség, nincs irányítás, szervezés. A menekülést fokozza, hogy 1 hét óta a lapok, a vezér-kari főnökség intenciói szerint, oroszokról rémhíreket terjesztenek, embereket félemlítenek meg. Németek is gyászosan és gyalázatosan mennek, mondhatnám menekülnek vissza Graz felé, lopva, rabolva, amit csak lehet".

1944. október 11-12. A háborúból való kiugráshoz fűzött remények jegyében munkacsoportok jöttek létre azzal a céllal, hogy a deportáltak levelei alapján meghatározzák a táborok helyét, lakóik számát, névsort állítsanak össze, élelmiszert, ruhákat és gyógyszert gyűjtsenek, előkészületeket tegyenek a visszatérők fogadására. A munkában részt vett Krausz Miklós, Komoly Ottó, dr. Görög Frigyes, Kluger László, Glückstahl Andor, Hajek Ernő, Eppler Erzsébet, dr. Heller Imre, Weisz Arthur, Balog Andor, dr. Reiner Imre és a Zsidó Tanács több tagja.

Folytatjuk...

Mártírjainkra emlékeztünk a Kozma utcai temetőben

Múlt vasárnap került sor a BZSH szokásos központi megemlékezésére a Kozma utcai temetőben, ahol mártírhalált halt hittestvéreink emléke előtt tisztelegtek a megjelentek. Áprilisban nyílt meg a Holokauszt 80 emlékév a Dohány utcai zsinagógában, így ma a temetőben a nyolcvan évvel ezelőtt történt borzalmakra emlékeztünk.

A megemlékezésen idősebbek és fiatalabbak is részt vettek. Jelen voltak a hazai rabbikar tagjai, kántorok, holokauszt túlélők, hitközségi dolgozók, a templomkörzetek hívei, a diplomáciai testület több tagja és a Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium tanulói, tanárai is.

A megemlékezés **dr. Verő Tamás főrabbi** sófárfújásával kezdődött, majd **Mester Tamás**, a Budapesti Zsidó Hitközség elnöke emlékezett meg a nyolcvan évvel ezelőtt történt borzalmakról.

Ezt követően **Dr. Bóka János** európai ügyekért felelős miniszter beszédét, valamint **Máté Gábor** Kosuth- és Jászai Mari díjas színművész prózai előadását hallgathatták meg a megjelentek.

Dr. Frölich Róbert főrabbi szívhez szóló, a nyolcvan évvel ezelőttre visszatekintő megemlékező beszédét követően **Fekete László** főkantor szívhez szóló zsoltárai voltak hallhatóak.

Ezt követően mindenki elhelyezte az emlékezés köveit mártírhalált halt testvéreink emléke előtt tisztelegve. A központi megemlékezést követően a szomszédos **Munkaszolgálatos emlékműnél** mondtuk el a gyászimákat.

Forrás: (BZSH)

JÖVEDELEMADÓJA 1+1 SZÁZALÉKÁT, AMENNYIBEN KÖZÖSSÉGÜNKETSZERETNÉ TÁMOGATNI, AZ ALÁBBI ADÓSZÁMOKRA TUDJA ÁTUTALNI: TALMUD-TÓRA ALAPÍTVÁNY: 19700289-1-42 MAZSIHISZ: 0358

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórárt!

XXIX. rész

A **holokauszt** egy sorsfordító zsidó nemzeti élmény volt. Minden zsidót érintett. Túlélők, szemtanúk, rokonok, családok, újságírók és hazatérő katonák százai beszéltek arról, amit láttak és tapasztaltak. Beszéltek arról, hogy mit éreztek. Megosztották a történeteket a gyermekeikkel és unokáikkal. Nyilvánosan beszéltek, könyveket, emlékiratokat írtak, és publikálták naplóikat. A **holokauszt** sok zsidót meggyőzött az **izraeli függetlenség szükségességéről**. Ez motiválta a britek elleni erőszakot **Palesztinában**. Ez volt az oka annak, hogy **Izraelben** hatalmas vita alakult ki a **Nyugat-Németországtól** származó pénz elfogadásáról. Ez vezetett múzeumok, jótékonyági szervezetek, kórházak létrehozásához és a haszid dinasztiák újjáépítéséhez. És számos családban ez erősítette a vegyes házasság miatt érzett büntudat kialakulását. Ezzel együtt a világ is megváltozott. A **holokauszt** volt az egyik oka az **ENSZ**, a **Nemzetközi Bíróság** és a **háborús bűnökkel** kapcsolatos **perek létrejöttén**.

Mindenkinek a családjában vannak történetek túlélőkről vagy túlélőkkel való találkozásokról. Édesanyám mesélt nekem azokról a túlélőkről, akiket kislánykorában **Brooklynban** látott. Kemény emberek voltak, számok voltak a karjukra tetoválva. Erős benyomást tettek rá. Minden családban vannak ilyen történetek.

Egy nemzet történelmét nem lehet kitalálni. Túl sokan mesélik ugyanazt a történetet – különböző nevek, helyek és körülmények –, de az alaptörténet ugyanaz. Túl sok részlet kapcsolódik egymáshoz, amelyeket egymástól független környezetben erősítenek meg különböző emberek többszöri elbeszélései.

A holokauszt a Te történelmed. Tudod, hogy megtörtént. Lehetetlen meghamisítani. A bizonyítékok túlságosan elsöprők, túlságosan összefonódnak, és túlságosan megalapozottak ahhoz, hogy átverés legyen. **Minden történet megtörtént? Minden részlet pontos? Valószínűleg nem. De történt valami? Bizonyosan.**

Mi a helyzet az ősi zsidó történelemmel? A zsidó nép **3300 évvel ezelőtt Egyiptomban** élt. **Rabszolgák** voltak. **Szabadságot** akartak. El akarták hagyni **Egyiptomot**. **Mózes** – egy **szökevény**, akit több száz mérföldre **száműztek Egyiptomból** – visszatért, hogy megmentse őket. Sikerrel járt. A zsidók elhagyták **Egyiptomot**. Túléltek az elnyomást, a népirtást, és látványos csodákat éltek át menekülésük során. Az első hely, ahol megálltak, a **Szináj-hegy** lábánál volt.

A zsidók a **Szináj-hegynél** táborozva **népszámlálást tartottak**. **603 550 húsz évnél idősebb férfit számoltak**. Tegyük fel, hogy e férfiak többsége házas volt: ez **1,2 millió felnőttet jelent**. Tegyük fel, hogy e párok többségének volt gyermeke. Jó becsléssel **két-három-millió zsidó táborozott a Szináj-hegy lábánál**.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FÜVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

Tzvi Gluckin:

Fedezd fel ki írta a Tórát!

XXIX. rész

Ez nem kis csoport. Ez egy nép. **Mózes** felment a hegyre. Amikor felért a csúcsra, Isten szólt hozzá, és azt mondta: „**A nép előtt fogok beszélni hozzád. Hallani fogják a hangomat, és örökké hinni fognak benned.**” De a zsidók még többet akartak. Azt mondták **Mózesnek**: „**Nem azért jöttünk a sivatagba, hogy meghallgassuk, ahogy Isten beszél veled. Azt akarjuk, hogy Isten hozzánk beszéljen.**” Isten beleegyezett. Azt mondta **Mózesnek**: „**Mondd meg a népnek, hogy készüljenek fel. Építsenek kerítést a hegy köré. Ne legyen közöttük testi kapcsolat három napig, fürdőjenek meg, és vegyenek tiszta ruhát.**”

Mózes visszatért a néphez. **Felkészültek. Három nappal később a hegy úgy nézett ki, mint egy vulkán. Az emberek tüzet, füstöt, mennydörgést és villámlást láttak. Hallották, hogy egy kos szarva egyre hangosabban és hangosabban szól. Hangoikat láttak és színeket hallottak. És akkor Isten megszólalt. Nem négy szemközt beszélt a prófétájához, Mózeshez. Nem egy embernek jelent meg álmában. A néphez szólt, élőben és személyesen. Két-hárommillió zsidó hallotta Istent a Szináj-hegyen beszélni. Hallották a tízparancsolat szövegét: tudd, hogy Isten létezik, ne borulj le bálványok előtt, ne esküdj hamisan, tartsd meg a szombatot, tiszteld szüleidet, ne ölj, ne kövess el házasságtörést, ne lopj, ne tégy hamis tanúságot, és ne kívánd azt, ami másé.**

Ez megtörtént? A zsidók azt állítják, hogy megtörtént. A Szináj hegyen történt egész néphez szóló kinyilatkoztatás átalakító nemzeti élmény volt. Isten szólt a néphez. A Tóra volt Isten szava: étkezési törvények, szexuális korlátozások, a nem zsidókkal kötött házasság tilalma, nemzeti adók, etikai normák, az ünnepek szigorú megtartása, különböző öltözködési előírások, pénzügyi kötelezettségek, valamint számtalan rituálé és szokás.

A **későbbi, 3300 évet** felölelő zsidó történelem ezzel az egész néphez szóló kinyilatkoztatással kezdődik. Minden esemény egy-egy láncszem, amely az előtte lévőhöz kapcsolódik: a kánaáni **Izrael meghódítása, 800 évnyi megtelepedés és háborúk, száműzetés Babilóniába, majdnem kihalás Perzsiában, a Szentföld visszafoglalása, egy hatalmas (és drága) vallási komplexum felépítése Jeruzsálemben, lázadás és háború a Római Birodalom ellen, 2000 év száműzetés és szétszórás, áldozattá válás, üldöztetés, elnyomás, pogromok, célzott támadások, felháborító rágalmak és a zsidó hazába való visszatérés. A Szináj-hegy volt az az esemény, amely mindezt a folyamatot elindította, és a zsidó nemzetet egy különálló és egyedi néppé formálta.**

Folytatjuk...

Heti Jahrzeit:

Rabbi David Oppenheim

Oppenheim 1664-ben született Wormsban, ahol apja, Ábrahám közösségi vezető volt. David Oppenheim tanárai között volt Gershon Ashkenazi és Ya'akov Sack (Tsevi Ashkenazi, a Hakham Tsevi apja). 1681-ben feleségül vette Gnendlt, a hannoveri „udvari zsidó” Leffmann Behrends (Lipmann Cohen) lányát.

Osztrák rabbi, kabbalista, liturgikus, matematikus és bibliofil; született Wormsban 1664-ben; meghalt Prágában 1736. szeptember 12-én. Miután Metzben Gershon Oulifnál tanult, Oppenheim. Az így kialakult kapcsolatok révén, valamint a nagybátyja, Samuel Oppenheim, bécsi udvari ügynök által ráhagyott hatalmas vagyon révén Németország egyik vezető zsidójává vált. Oppenheim 1691-ben Nikolsburg rabbijává és Morvaország főrabbijává nevezték ki. 1698-ban elfogadta a breszt-litovszki rabbinátusra szóló meghívást, de továbbra is Nikolsburgban tartózkodott 1702-ig, amikor prágai főrabbi lett. 1713-ban Oppenheimet Csehország felének, 1718-ban pedig egész Csehországnak a tartományi rabbijává nevezték ki. Ezeket a kinevezéseket I. Leopold, I. József és IV. Károly császárok rendeletei megerősítették.

Oppenheim a rabbi feladataival párhuzamosan nagyszabású üzleti ügyletekkel foglalkozott, ami miatt gyakran kellett távol maradnia Prágától. Ez idő tájt vita alakult ki közte és Jonathan Eybeschütz, a prágai rabbi között. Ez utóbbi, kihasználva Oppenheim gyakori távollétét, folyamatosan próbálta megnyerni a város zsidóságának kegyeit. Mivel Oppenheim kiváló kabbalista volt, szívesen fogadta Nehemia Hayyunt, a jól ismert sabbetaiánt, akinek erudícióját csodálta, és erkölcsi és anyagi segítséget nyújtott neki. Sőt, amikor később Oppenheimet a többi rabbi belevonta a Hayyun elleni harcba, úgy tűnt, kerülte az utóbbi elleni közvetlen támadást. 1725-ben Oppenheim megtagadta az aláírását a sabbetaiak kiátkozásához, valószínűleg azért, mert Eybeschütz is az aláírók között volt. Élete vége felé megvakult.

Oppenheim különösen híres héber könyvtáráról, amelynek alapját egy nagybátyja, Samuel Oppenheim által rábizott számos gyűjtemény képezte, amelyben értékes kéziratok voltak. Oppenheim energikusan dolgozott a könyvtár gyarapításán, és sem pénzt, sem időt nem kímélve vásárolt ritka és drága könyveket. 1711-ben összeállított egy listát azokról a könyvekről, amelyek nem voltak a birtokában, és erőfeszítéseket tett a beszerzésük érdekében. Wolf („Bibl. Hebr.” i. 290) 7000-re becsülte az Oppenheim birtokában lévő művek számát, beleértve 1000 kéziratot. Oppenheim szerette volna könyvtárát a nyilvánosság számára megnyitni, de ezt Prágában a cenzúra miatt nem tehette meg; ezért azt Hannoverbe vitte, ahol apósa, Leffmann Behrends védelme alatt nyitotta meg, aki pozíciójából adódóan nagy befolyással rendelkezett a városban. Oppenheim halála után a könyvtár fia, Joseph Oppenheim birtokába került, aki 50 000 márkáért (12 000 dollárért) elzalogosította egy hamburgi szenátornak. A Hamburgban ládákban tárolt gyűjteményt 1829-ben az oxfordi Bodleian Library vásárolta meg 9000 tallérért (kb. 6 435 dollár). A gyűjtemény kabbalisztikus, teológiai, talmudi, filozófiai, matematikai és orvosi művekből áll. Katalógusokat készített róla Tychsen (Hannover, 1764), Israel Bresslau (Hamburg, 1782), Isaac Metz „Kehillat Dawid” (ib. 1826) és Jacob Goldenthal (Lipcse, 1843). A legjobban szerkesztett katalógus a „Kehillat Dawid”. Ez 4221 számot tartalmaz, a könyvek mérete szerint négy osztályba osztva, minden osztály különböző ágakra van felosztva, és minden ág a címek ábécérendje szerint van elrendezve.

Forrás: (tzadikim)

Biden-Netanjahu egyeztetés a várható iráni megtorlócsapásról

Joe Biden elnök szerdán telefonon tárgyalt Binjámin Netanjahu miniszterelnökkel Izrael Irán elleni megtorló terveit illetően.

A beszélgetés során **Biden** megerősítette megingathatatlan elkötelezettségét Izrael biztonsága mellett, és egyértelműen **elítélte Irán múlt heti támadását**. A hadsereg északi szárazföldi hadműveletével kapcsolatban az elnök hangsúlyozta, hogy diplomáciai megállapodásra van szükség annak érdekében, hogy mind a libanoni, mind az **izraeli civilek** biztonságosan visszatérhessenek otthonaikba a kék vonal mindkét oldalán, – közölte a **Fehér Ház**.

Emellett, a **gázai övezetre** vonatkozóan a **két vezető megvitatta**, a diplomáciai erőfeszítések újrafelvételének fontosságát, a **Hamász által fogva tartott túsok szabadon bocsátása érdekében**. Továbbá, az **elnök kitért a gázai humanitárius helyzet javítására is**. „**Az elnök megerősítette Izrael jogát, hogy megvédje polgárait a Hezbollah-tól, amely csak az elmúlt évben több ezer rakétát és drónt lőtt ki Izraelre, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a lehető legkisebbre kell csökkenteni a civileknek okozott károkat, különösen Bejrút sűrűn lakott területein,**” – áll a washingtoni olvasatban.

Az **Irán elleni válaszcsepás** megvitatásával kapcsolatban **Joáv Gallant** védelmi miniszter washingtoni útját, kedd este közvetlenül az indulás előtt **Netanjahu felfüggesztette saját jogkörére hivatkozva**, és a **Bidennel való beszélgetésétől tette függővé hadi minisztere** későbbi időpontban való lehetséges utazását. Eközben, megerősítve **izraeli magas rangú tisztviselők és a miniszterelnök** által korábban tett bejelentéseket, **Gallant** azt ígérte, hogy **Izrael csapása Iránra „halálos, pontos és különösen meglepő”** lesz.

A **hadsereg különleges, 9900-as hírszerző egységénél** tett látogatása során a védelmi miniszter hangsúlyozta, miszerint **Irán „nem fogja megérteni, mi történt vele, és hogyan,”** – hozzátéve – a **múlt heti teheráni csapás** ezzel szemben **agresszív volt, de kudarcot vallottak, mert pontatlanok voltak**. Ezzel szemben **Gallant** arra hívta fel a figyelmet, hogy az egész **izraeli biztonsági rendszer, „a teljes parancsnoki lánc összhangban van és összpontosít e kérdés körül.”**

Matthew Miller, az **amerikai külügyminisztérium szóvivője** szintén tegnap a **Libanonban zajló harcokat** illetően tartott napi eligazításon elmondta, „**a Hamász vezetője, Jechije Szinwár az elmúlt hetekben nem volt hajlandó érdemi tárgyalásokat folytatni. Valószínűleg azt figyeli, mi történik északon, valamint Izrael válaszcsepását Irán ellen, és azt gondolja, talán megkaphatja, amit mindig is akart, vagyis egy regionális háborút – ezért cselekszik úgy, ahogy. De jobb lenne, ha visszatérne a tárgyalásokhoz, mert ez Gáza lakóinak érdeke,**” – tette hozzá **Miller**.

Később a **Fehér Ház** hangsúlyozta - „**nem akarjuk, hogy Libanon egy újabb Gázává váljon. Nem ezt akarjuk látni. A libanoni szenvedést el lehetett volna kerülni, ha a Hezbollah leállította volna a rakétatámadásokat Izrael ellen. Dolgozunk a tűzszüneti folyamaton. Ez magában foglalja a két oldal lakosainak visszatéréséről folytatott tárgyalásokat is. Erre koncentrálnunk, nem akarjuk, hogy ami Gázában történik, az Libanonban is megtörténjen. Izraelnek joga van az önvédelemhez, és a biztonságot fenyegető veszélyek kezeléséhez – de túl sok a civil sérült túl sok. Izraelnek minden lehetséges intézkedést meg kell tennie, hogy ne ártson a civileknek,**” – áll a közleményben.

Részlet: (ujkelet)

RECEPT-TÁR

Csokis-mandarinos kuglóf (Böjt utánra)

Szuperpuha, szaftos, nagyon-nagyon kakaós kuglóf, nyakon öntve egy jó adag csokoládéöntettel és megspékelve mandarinnal. Szerintem remekül hangzik, de még jobb, ha elkészítitek!

Hozzávalók: 22 cm-es kuglóf forma

- 225 g lágy vaj + a forma kenéséhez
- 280 g kristálycukor
- 1 csomag vaníliás cukor (10 g-os kiszerelés)
- 2 db tojás
- 100 ml rum
- 120 g tejföl
- 1 csipet só
- 285 g finomliszt + a forma szóráshoz
- 80 g holland kakaópor
- 1 csomag sütőpor (12 g-os kiszerelés)
- 2 db mandarin
- A mázhoz:
- 180 g étcsokoládé
- 2 ek olaj

Elkészítés:

A mandarinos kuglóf elkészítéséhez a vajat kihabosítjuk a cukorral és a vaníliás cukorral, majd mehetnek bele a tojások, aztán a rum, a tejföl, a só, a liszt, a kakaópor és a sütőpor is. Amikor minden hozzávaló a tálba került, alaposan átkeverjük. A mandarinokat meghámozzuk, lehártyázzuk és minden cikket félbevágunk, majd a tésztába keverjük őket. Kivajazott vagy kiolajozott és enyhén kilisztezett kuglófformába öntjük a masszát, elsimítjuk a tetejét, majd 175 fokra előmelegített sütőbe toljuk kb. 50 percre.

Tűpróbával ellenőrizzük, hogy átsült-e – ha nem tapad nyers tészta a tűre/pálcikára, akkor elkészült a kuglóf. Kivesszük a sütőből, majd ha langyosra hűlt, egy rácsra borítjuk a formából és hagyjuk teljesen kihűlni.

A csokit vízgőz fölött felolvasztjuk, belekeverjük az olajat, és leöntjük vele a kuglófot, majd mandaringerezdekkel és tört pisztáciával díszítjük.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

			FEL- HÁBORÍTÓ (TETT)	RÁNCOLT, BARÁZ- DALT	KIKAP A BABAI SZÓL A VERÉBI		NÉMET AUTÓJEL TESLA, RÖVIDEN	RÓMAI 55-ÖS	A RAJNA SVÁJCI MELLÉK- FOLYÓJA	A POÉN 1. RÉSZÉ
	AMPER, RÖVIDEN						... VICTISI			
	KÖNYÖ- RÖG						RÉZFŰVÓS			
	ISKOLÁ- BA JÁR							NÉMA ÖRÖM!		
	STRÁZSA						KOCCOG A LÓ			
	GÖRCSE A FÁBAN						SZŰRKÉS SZÍN			
CSUKLÓ- PÁNT	A POÉN 2. RÉSZÉ	ÍR ÉS SKÓT NÉPI TÁNC	KÜZD A TŰZ ELLEN	KILO- POND, RÖVIDEN	JÖGÉR- VÉNYES, HATÁLYOS	SERDŰLŐ LÁNY AMELY SZEMÉLY				ENERGIA, RÖVIDEN
										CSERÉBE, FEJÉBEN
							HELYET- TES			KISSÉ LÉHAI
							ZIHÁL			ZENEI FÉLHANG
SIEMENS, RÖVIDEN								CSUPOR		
TEHERAU- TÓRA RAK								KOPÁR, KOPASZ		
MARUT				KORLÁ- TOZÁS				TÖRME- LÉK		
				KÚSZÁS				ELVERI AZ ÉHÉT		
LILA, A KÖZÉPÉNI			MELY DOLOG?		VÁGY KIVÁNSÁG			TENGER, NÉMETŰL		
			KORNÉL BECÉZVÉ		IRÁN SP. JELE			EKÉT HASZNÁL		
MISKOLC KÖZEPEI		MUSZLIM BÍRÓ				SZERE- LEMISTEN				RÉSZBEN KÉKI
SZŰRŐ- FEGYVER		NŐI NÉV				SORBAN FELKÓT				PAPÍR- SISAK
					SZÓTOL- DALÉK		BELŰL ELZÁRI		A KRÓMI VEGYJELE	
					MOST, A KÖZÉPÉNI		ATHOS TÁRSAI		VÍZZEL TELÍTŐ	
DIOPTRIA, RÖVIDEN							RENOMÉT KIKEZDŐ			
RESZKET, VACOG							NEM IS FELETTE!			
HATAL- MASRA NÓTT ME- SEALAK					JÓTÁLL					
					GÁZ, ANGOLUL					
LIBANON HATÁRAI			KÖTŐSZÓ		CSILLAG- RENDSZER					
			POGÁNY VEZÉR		TRÓPUSI MADÁR					
SZEN- VEDELÝ, LELKE- SEDÉS				DZSÚDÓ- SZÓNYEG				A BALA- TON IS EZ		NYITOTT OLDAL- FOLYÓSÓ
				ÜGYVÉD A TUDÓJA				KELETI FEJFEDŐ		
... HÁL; KONZERV						TRÓPUSI NÖVÉNY				IMAVÉGI
						ÁRUJEGY SZÉLEI				PITETŐL- TELÉKI
ÖSTBEN VANI										
					VÓRÓSI- GES (FER)			AZ ÉTER GYÖKE		
					LITER, RÖVIDEN			EME		
KORHOLÓ, DURVA SZAVAK	T								ETTŐL AZ IDŐ- PONTTÓL KEZDVE	

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ב

IMÁIDŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Okt.11. – 2024. Okt.18.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
11. péntek	06:30	18:00
12. szombat	8:00	--:--
13. vasárnap	8:00	17:45
14. hétfő	7:00	17:45
15. kedd	7:00	17:45
16. szerda	7:00	17:30
17. csütörtök	8:00	17:30
18. péntek	8:00	17:30

Az 5785-ös zsinagógai évre sok boldogságot, jó egészséget kíván a

**Nagy Fuváros Zsinagóga
Elöljárósága**

és az

Emberbarát szerkesztősége!

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
11. péntek	17:44	12. szombat	18:47
18. péntek	17:31	19. szombat	18:34

Poén sarok

- Tudod, Gazsi, azért a lelegegánsabban az olaszok oldották meg a kisebbségi kérdést!
- Aztán miért?
- Na hallod, náluk még a fővárost is úgy nevezik, hogy Roma.

Események

Zilber József előjáró és kedves felesége Éva tartott Jahrzeit-ot, néhai apósa, illetve Éva édesapja után. A reggeli imádkozás után ti-kunt adtak.

Zsinagógánkban az 5785. évi templomjegyek árusítása megkezdődött. Egész évre egységáron 2.000 Ft.

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléni tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt október 30.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuváros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuváros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla